

राजीव गांधी किशोरवयीन मुलींचे सक्षमीकरण "सबला" योजना या केंद्र पुरस्कृत योजनेच्या नावात बदल करुन योजनेची व्याप्ती वाढविणे, लाभार्थ्यांच्या वयोगटामध्ये बदल करणे व दरवाढ लागू करण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक:- एबावि-२०१८/प्र.क्र.५९/का-५
३ रा माळा, नवीन प्रशासकीय इमारत,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- १ फेब्रुवारी, २०१९.

वाचा :- १) शासन निर्णय क्र. एबावि-२००९/प्र.क्र.१८५/का ५, दि.३० एप्रिल, २०११.

- २) केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास विभागाचे पत्र क्रमांक SAG/२/२०१७/SAG, दिनांक २५.११.२०१७.
- ३) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे पत्र एबाविसेयो/का-२/आवपो/सबला/२०१८/३१२५, दिनांक ३१.०८.२०१८.

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाने निर्धारित केलेल्या धोरणानुसार "सबला" राजीव गांधी किशोरवयीन मुलींचे सक्षमीकरण ही योजना राज्यातील ११ ते १८ या वयोगटातील किशोरवयीन मुलींच्या सक्षमीकरणाकरीता दिनांक ३० एप्रिल, २०११ च्या शासन निर्णयानुसार राज्यातील बीड, नांदेड, मुंबई, नाशिक, गडचिरोली, बुलढाणा, कोल्हापूर, सातारा, अमरावती, नागपूर आणि गोंदिया या ११ जिल्हयांमध्ये राबविण्यात येत आहे. या योजनेनुसार प्रत्येक लाभार्थ्यांना प्रतिदिन रु.५.०० प्रमाणे खर्च करण्यात येतो. तथापि, केंद्र शासनाच्या उपरोक्त वाचा क्रमांक २ नुसार योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये बदल सूचविण्यात आले आहेत. त्यानुसार सदर योजना ही सुधारित किशोरवयीन मुलींकरिता योजना SAG (Scheme for Adolescent Girls) या नावाने सध्याच्या ११ जिल्हयांसह राज्यातील सर्व जिल्हयांमध्ये राबविण्यास, लाभार्थ्यांच्या वयोगटामध्ये बदल करण्यात येवून ११ ते १८ या वयोगटातील शाळाबाहय व शाळेत जाणाऱ्या मुलींऐवजी ११ ते १४ या वयोगटातील फक्त शाळाबाहय मुलींचा समावेश या योजनेमध्ये करण्यात येवून लाभार्थ्यांना प्रतिदिन द्यावयाच्या लाभाचा दर हा रु.५.०० वरून रु.९.५० इतकी वाढ करण्याचा निर्णय राज्य मंत्रीमंडळाने घेतला आहे. त्यानुसार राजीव गांधी किशोरवयीन मुलींचे सक्षमीकरण "सबला" योजनेच्या स्वरूपात बदल करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

उपरोक्त प्रस्तावनेत नमूद केल्यानुसार राजीव गांधी किशोरवयीन मुलींचे सक्षमीकरण "सबला" योजना ही केंद्र पुरस्कृत योजना ही केंद्र शासनाने सुचविलेल्या बदलानुसार यापुढे सुधारित किशोरवयीन मुलींकरिता योजना SAG (Scheme for Adolescent Girls) या नावाने सध्याच्या ११ जिल्हयांसह राज्यातील सर्व जिल्हयांमध्ये राबविण्यास या शासननिर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे. किशोरवयीन मुलींकरिता योजना SAG (Scheme for Adolescent Girls) ही सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षापासून सुरु करण्यात येत असून केंद्र शासनाचे निर्देशानुसार सुरु राहिल. सदर योजनेचे स्वरूप खालील प्रमाणे राहिल.

योजनेचे स्वरूप :-

किशोरवयीन मुलींकरिता योजना SAG (Scheme for Adolescent Girls) या योजनेंतर्गत राज्यातील ११ ते १४ या वयोगटातील शाळाबाह्य मुलींचा समावेश असणार आहे. या योजनेनुसार राज्यातील सर्व जिल्हयातील ११ ते १४ या वयोगटातील सर्व शाळाबाह्य लाभार्थी मुलींना पुरक पोषणाव्यतिरिक्त प्रोत्साहन देण्यात येवून त्यांना व्यवसायीक (Vocational) प्रशिक्षण/कौशल्य प्रशिक्षण (Skill Training) देण्याची बाब अंतर्भूत करण्यात येईल. याकरिता या योजनेतील लाभार्थ्यांना पुरक पोषण (SNP) आहाराकरीता प्रतिदिन प्रतिलाभार्थी रु.५.०० प्रमाणे वार्षिक ३०० दिवस ऐवजी आता वाढीव दराने प्रतिदिन प्रतिलाभार्थी रु.९.५० प्रमाणे वार्षिक ३०० दिवस याप्रमाणे निधीची तरतूद करण्यात येत आहे. तसेच पुरक पोषण आहाराव्यतिरिक्त (Non SNP) प्रति प्रकल्प रु.१.१० लक्ष याप्रमाणे राज्यातील ५५३ प्रकल्पांसाठी ६.०८ कोटी याप्रमाणे निधीची तरतूद करण्यात येत आहे.

योजनेची उद्दिष्टे:-

किशोरवयीन मुलींकरिता योजना SAG (Scheme for Adolescent Girls) या योजनेंतर्गत ११ ते १४ या वयोगटातील शाळाबाह्य मुलींचा विकास व सक्षमीकरण करून त्यांना पोषण आहाराचा लाभ देणे, त्यांना पोषण व आरोग्य विषयक दर्जा सुधारणे, लाभार्थी मुलींना आरोग्य, स्वच्छता, पोषण, प्रजनन व लैंगिक आरोग्य, कुटुंब आणि बालकांची काळजी या विषयी जाणीव जागृती निर्माण करणे, तसेच लाभार्थी मुलींना गृह कौशल्ये, जीवन कौशल्ये आणि व्यवसाय कौशल्ये उंचावण्याकरीता मदत करणे, ११ ते १४ या वयोगटातील शाळागळती झालेल्या मुलींना औपचारिक/अनौपचारिक शिक्षण देऊन त्यांना मुख्य प्रवाहात आणणे, प्रचलित सार्वजनिक सेवा उदा. प्राथमिक आरोग्य केंद्र, पोष्ट, बँक, पोलीस स्टेशन इत्यादिबाबत माहिती पुरविणे व मार्गदर्शन करणे.

किशोरवयीन मुलींकरिता योजना SAG (Scheme for Adolescent Girls) ही योजना राज्यात सुधारित स्वरूपात राबविताना सध्याच्या अंगणवाडी सेविकांमार्फत राबविण्यात येणार आहे.

या योजनेअंतर्गत लाभार्थ्यांना प्रतिदिन द्यावयाचा लाभ हा रु.९.५० नुसार वार्षिक ३०० दिवस प्रति लाभार्थी यानुसार लाभ देण्यात येईल. सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्याकरीता आवश्यक असणारा वार्षिक खर्च पुरक पोषणाकरीता रु.१६.३० कोटी व पुरक पोषण आहाराव्यतिरिक्त सेवांकरीता रु.६.०८ कोटी इतका निधी आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांना उपलब्ध करून देण्यात येईल. सदर बदल हे शासन निर्णय निर्गमित केल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येतील. याकरीता होणारा खर्च हा यापूर्वीच्या **राजीव गांधी किशोरवयीन मुलींचे सक्षमीकरण “सबला” योजना** या केंद्र पुरस्कृत योजनेकरीता असणाऱ्या लेखाशिर्षांतर्गत उपलब्ध निधीतून भागविण्यात येईल. (१९ आहार खर्च-केंद्र हिस्सा ५०% लेखाशिर्ष २२३६-१८०२ राज्य हिस्सा ५०% लेखाशिर्ष २२३६-१८११ आणि ३१ सहायक अनुदाने-केंद्र हिस्सा ६०% लेखाशिर्ष २२३६-१८२९ राज्य हिस्सा ४०% लेखाशिर्ष २२३६-१८३८)

सदर शासन निर्णय नियोजन विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १७८/१४७२, दिनांक २२.१०.२०१८ व वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २४१/२०१८, दिनांक ३०.१०.२०१८ अन्वये प्राप्त मान्यतेनुसार तसेच, सदर प्रस्तावास मा.मंत्रिमंडळाच्या दिनांक १५.०१.२०१९ रोजी झालेल्या बैठकीत मिळालेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०२०२११४३०४४०३० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने ,

(ला. रा. गुजर)

सह सचिव , महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. विरोधी पक्षनेता (विधानसभा/विधानपरिषद) विधानभवन, मुंबई.
५. मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
९. प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई .
१०. प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
११. प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१२. सचिव, महिला व बालविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१३. कुलगुरु, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, दिंडोरी रोड, नाशिक.
१४. राज्य समन्वयक (पी पी एम यु) , महिला व बाल विकास, मंत्रालय, मुंबई.
१५. महासंचालक, राजमाता जिजाऊ माता-बाल आरोग्य व पोषण मिशन, नवी मुंबई.
१६. आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई.
१७. आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे.
१८. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक.
१९. ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
२०. संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई.
२१. उप संचालक, कुटुंब कल्याण, पुणे.
२२. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
२३. सर्व विभागीय आयुक्त, (आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत)
२४. सर्व जिल्हाधिकारी, (आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत)

- २५.सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प. (आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांचे मार्फत)
  - २६.महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परिक्षा) मुंबई/नागपूर
  - २७.अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
  - २८.निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
  - २९.सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी, (आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत)
  - ३०.सर्व विभागीय उप आयुक्त, महिला व बाल विकास, (आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत)
  - ३१.सर्व महिला व बालविकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, (आयुक्त, एकात्मिक बालविकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत)
  - ३२.सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे मार्फत) सहाय्यक संचालक, (वित्त व लेखा), महिला व बाल विकास, पुणे.
  - ३३.वित्त विभाग (व्यय) मंत्रालय, मुंबई.
  - ३४.सह सचिव/ उप सचिव/ सर्व अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
  - ३५.निवड नस्ती (कार्यासन-५).
-